

Наталія ПИЖ'ЯНОВА

ОКРЕМІ АСПЕКТИ ДУХОВНОЇ МУЗИКИ ПОРФИРІЯ ДЕМУЦЬКОГО

Досліджується значення духовної музики Порфирія Демущького у розвитку традицій пісенству під час богослужіння в Українській Автокефальній Православній Церкві. Автор детально проаналізувала архівні джерела, у яких простежується еволюція створення духовної музики. Введено в науковий обіг рукописи духовної музики П. Демущького. Визначено період написання «Літургії» П. Демущького.

Ключові слова: Порфирій Демущький, «Літургія», Українська Автокефальна Православна Церква.

© Н. ПИЖ'ЯНОВА, 2016

ISSN 1028-5091. Народознавчі зошити. № 1 (127), 2016

У зв'язку з відсутністю власного українського єпископату, Українська Автокефальна Православна Церква (далі УАПЦ) 14—30 жовтня 1921 р. провела в Києві перший Всеукраїнський Православний Церковний Собор. Відродження Української церкви, заснованої на національних засадах, із власним єпископатом і українською мовою богослужіння викликало надзвичайний ентузіазм серед православних. Протягом перших трьох років існування УАПЦ мала вже понад 30 єпископів, 1100 парафій. У 1927 р. в УРСР діяло вже 1217 парафій УАПЦ [1; 16; 22].

УАПЦ була тісно пов'язана з народом. Вона повернула українську мову в церковне життя, давала віруючим можливість відновлювати та розвивати національні релігійні традиції, звичаї, церковний спів. За своєю сутністю ця церква була не тільки українською, але й модерністською. Ідеологія УАПЦ передбачала значну демократизацію обрядів. Впровадження новацій в богослужінні дало змогу вводити до церковної відправи релігійні канти та колядки [22].

В одному з рішень першого Всеукраїнського Православного Церковного Собору УАПЦ 1921 р. зазначалося: «Церковний спів на Україні має бути не тільки православним, а й цілком національним, церковні мелодії повинні бути національними, українськими. Як засоби для цього комісія пропонує, перш за все, зібрати і студіювати побожні пісні, які уявляють з себе продукт народної творчості; церковні композитори повинні відокремлювати ті елементи, які уявляють з себе національну рису українського співу, і з них будувати церковну мелодію» [14].

Саме тому на першому Всеукраїнському Соборі було запропоновано використовувати споріднені елементи українських народних пісень та духовні традиційні візантійські співи, що наймасштабніше виявилися у кантах та псальмах.

Професор І. Павленко визначає псальми як «жанровий різновид народної творчості, який набув свого поширення у XVI—XVIII ст. Вони виконувалися співцями-професіоналами (кобзарями, лірниками), а також входили у загально-мирський побут, були поширені на всьому українському ареалі» [23]. Ключовим аспектом тут є різновид народної творчості. Псальма формувалися на ґрунті українського фольклорного середовища і наповнені його лексикою, фразеологією, системою версифікації, апокрифічними впливами [23].

Композитор К. Стеценко вказував [18] на необхідність залучати до церковного співу прихожан,

наслідком чого мало стати підвищення темпів українізації церкви. Найбільший досвід серед музикантів, що створювали україномовні літургії, у контексті народного пісенного виконавства, був у Порфирія Демуцького.

Як композитор, П. Демуцький добре розумів прагнення Української Автокефальної Православної Церкви, мав достатньо авторитету та досвіду. У неопублікованому вигляді (в рукописах) творча спадщина композитора нараховує багато творів духової музики українською мовою для виконання сільським церковним хором.

Написання великої кількості творів духової музики пояснюється різними чинниками. Серед них доцільно виокремити:

- вплив родини (батько П. Демуцького був священиком);
- освіта (П. Демуцький навчався в духовній семінарії);
- мистецький рух, основними ідеями якого була популяризація української культури, релігії;
- практичні потреби (Охматівський хор, керівником якого був П. Демуцький, розпочинався з церковного колективу) [3; 13; 17].

Проте, упродовж життя П. Демуцький офіційно опублікував лише одну «Літургію» [12], яка, без сумніву, є найвідомішим духовним твором композитора.

Духовна спадщина митця залишається недостатньо вивченою, значна частина [2] його духовних творів мають рукописну форму. Також до релігійних музичних творів доцільно віднести майже усі номери (за винятком 1—9) із збірки «Ліра та її мотиви» (Київ, 1903 р.) [12], та канти і псалми, подані в збірках «Перший десяток народних пісень з репертуару Охматівського хору П. Демуцького» (Київ, 1917—1918 рр.) [10], «Другий десяток народних пісень з репертуару Охматівського хору П. Демуцького» (Київ, 1917—1918 рр.) [11] (окрім псалма «Сирітка», записаного у збірнику як «пісня»).

З листа до К. Стеценка [4] 1920 р. стає відомо ще про низку творів П. Демуцького, 10 псалмів Давида за П. Кулішем (з приміткою — «це моя новина»). Пантелеймон Куліш у 1871 р. зробив повний віршовий переспів Псалтиря українською мовою. Порівняльний аналіз псаломних поезій П. Куліша з відповідними текстами сакрального першоджерела свідчить, що поет орієнтувався на якомога повніше

відтворення змісту Псалтиря новими художньо-мовленнєвими засобами [21]. Псалми у перекладі П. Куліша, безумовно, належать до духовного жанру, тому музика, покладена на зазначений текст, має духовне спрямування.

Отже, на момент проведення першого Всеукраїнського Православного Церковного Собору УАПЦ у творчій спадщині П. Демуцького була різножанрова духовна музика для хору, написана українською мовою.

Духовна музика П. Демуцького прозвучала у виконанні хору Андріївської церкви УАПЦ 27 вересня 1919 р., а також 21—30 жовтня 1921 р. під час першого Всеукраїнського Православного Церковного Собору УАПЦ. Під час дискусій Собору було виконано «Літургію» П. Демуцького, а також інших композиторів (П. Козицького, К. Стеценка, Я. Яциневича, Г. Давидовського) [15]. Серед інших, «Літургія» П. Демуцького відрізнялася найбільшою наближеністю до сільської церковної музики, спорідненістю з народними мелодіями.

Мелодика «Літургії» має ознаки народного стилю, а саме — інтонаційні звороти, фактурні прийоми. Ознаками народних пісень є рух паралельними квінтами, тризвуками, а також октавні і унісонні закінчення музичних побудов. Ми вважаємо, що створення «Літургії» саме для жіночого хору теж мало на меті передати традиційність Центральнорегіональних співочих традицій. Як зазначає дослідник духовної музики українських композиторів 20-х рр. ХХ ст. М. Юрченко [20], літургійний цикл П. Демуцького відрізняється від більшості духовних творів його сучасників спрощеністю фактури, тобто автор відтворює народну церковну манеру співу.

Враховуючи те, що хор П. Демуцького був аматорським, його виконавські можливості були зорієнтовані на загальний рівень колективу, звичну народну манеру співу. Це вплинуло на атмосферу, в якій створювалась музика до «Літургії».

Порівняння «Літургії» П. Демуцького з аналогічними духовними циклами українських композиторів засвідчує її спрощеність відносно інших. Це пояснюється бажанням зробити музику доступною для виконання народними аматорськими хорами. П. Демуцький дуже добре орієнтувався у прийомах народного багатоголосся, досконало знав потенціал аматорських хорів.

У вивчені даного питання О. Засадна зазначає: «У Літургії, безперечно, відтворено впливи богослужбової творчості К. Стеценка. Насамперед, потрібно враховувати, що своєрідним предтечею даного циклу є Стеценкова «експериментальна» «Літургія св. Іоана Золотоуста для хору та народнього співу», написана у 1921 році» [12]. У цілому погоджуючись з основними результатами наукової розвідки дослідниці, вважаємо за доцільне уточнити деякі дискусійні аспекти.

На час зібрання першого Собору УАПЦ у композиторській спадщині П. Демуцького було два варіанти літургії — для мішаного та жіночого хорів. Літургія для жіночого хору була результатом пізнішої переробки з мішаного хору, і представляла скорочений її варіант.

Літургія для жіночого хору була надрукована у 1922 р., проте архівні матеріали [3] засвідчують, що окремі номери з «Літургії» були виконані Охматівським хором вже у 1904 році. Порфирій Демуцький у листі до М. Комарова зазначає про бажання надрукувати літургію, «яку здобув від старих д'яків і народа» [3]. Це вказує на те, що вона була повністю укладена на момент написання листа у 1904 р., або навіть раніше. Йдеться про такі фрагменти, як «Милость мира», «Господи, помилуй», «Подай, Господи». Ми не знаходимо жодних приміток щодо того, що літургія виконувалася жіночим складом Охматівського хору, вочевидь, її виконував повний склад хору, тобто мова йде саме про першоваріант «Літургії» П. Демуцького, що був написаний для мішаного хору. Особливо варто звернути увагу й на те, що саме у цій літургії є примітки: «Записано від старих д'яків», про що йшлося у листі до М. Комарова.

З великою вірогідністю композитор розпочав писати духовні твори раніше означеного періоду (1904 р.), на нашу думку, у 1888 р. — коли у канікулярні періоди П. Демуцький розпочав диригування [3; 5; 17] церковним колективом. Тобто, духовна музика створювалась для практичних потреб сільського церковного хору.

Архівні документи [2] підтверджують нашу гіпотезу, що П. Демуцький почав працювати над «Літургією» після переїзду до Охматова. Так, рукопис «Літургії» [2], який представляє собою нотний зошит (36 аркушів) у твердій палітурці, на першій сторінці має 2 марки, датовані 11 травня 1906 року.

Ймовірно, що у 1906 р. «Літургія» була надіслана приятелю П. Демуцького на рецензування та отримання порад (про це свідчить наявність декількох варіантів окремих номерів).

Інше підтвердження нашої гіпотези знаходимо у рукописній довідці [2], у якій зазначено, що згідно з інструкціями «Літургію» було надіслано до «Синоду для перевірки на цензуру». У документі зазначено, що перевірка тривала 10 років, а її результатом за часів царату була заборона виконувати та друкувати «Літургію» «за простонародність изложения и искажения тональности» [2].

Враховуючи те, що в лютому 1917 р. імператор Микола II зрікся престолу, а в квітні 1917 р. відбулося суттєве скорочення повноважень «Синоду», рішення щодо «Літургії» П. Демуцького могло з'явитися найпізніше у 1916 році.

Аналіз зазначених архівних матеріалів дав змогу нам визначити 1903 рік як дату завершення роботи над «Літургією», оскільки у збірці присутні фрагменти «обіходних» мелодій, датованих 1902 роком.

Таким чином, окремі номери з «Песнопения Божественной литургии приспособленныя для сельских хоровъ» (що відома з 1922 р. у скороченому та видозміненому перекладі для жіночого хору), були виконані за 18 років до написання «Літургії св. Іоана Золотоуста для хору та народнього співу» К. Стеценком. А це виключає можливість впливу К. Стеценка на написання «Літургії» П. Демуцьким. У той же час ми акцентуємо увагу на зворотному впливі.

Враховуючи те, що робота над циклом «Песнопения Божественной литургии приспособленныя для сельских хоровъ» (до 1903 р.) відбувалась паралельно з опрацюванням збірника «Ліра та її мотиви» (1903 р.), а також двотомника «Народні українські пісні в Київщині» (1905—1907 рр.), — сталося стилістичне нашарування, що проявилось в усіх номерах «Літургії». Сам П. Демуцький зазначав [3] про свої духовні музичні твори (виконані у 1904 р.), що вони, з одного боку, мають лірницький вплив, з іншого — «сінодальний».

Таким чином, «Літургія» поєднала в собі ознаки народної музики, народної професійної музики (лірники вважались професіоналами), а також духовної музики.

У «Літургії» (1922 р.) вплив кантової традиції спостерігається через широку розспівність, мелізма-

тику мелодичної лінії, що проявляється в усіх номерах у партії сопрано. Відсутні сольні заспіви та розподіл на солістів, що було в першоваріанті для мішаного складу, вона характеризується тісним викладенням голосів та спрощеністю фактури.

Більшість хорових кантів у записі П. Демуцького викладені паралельними терціями у жіночих партіях, що також прослідковується й у «Літургії». Викладення мелодії кантового типу, коли мелодію підтримує терція, часто використовувалася П. Демуцьким, тому що співакам було легко виконувати такі твори. У рукописі лекції «Як я читаю церковний обіход» [6] П. Демуцький зазначає, що до багатьох мелодій, які представлені у збірниках, «що звати синодальним обіходом» легко додавалася терція. П. Демуцький широко застосовував зазначений прийом на практиці, особливо на початковому етапі існування Охматівського хору, коли для співу обиралася духовна музика.

З одного боку, канти переходили в фольклор і продовжували своє існування вже як народні пісні. З іншого — народні пісні, розспівуючись на три голоси «під кант», тобто у стилі канта, зберегли кантову традицію до наших часів [19]. Це пояснює поєднання стилістики (народна пісня + духовна пісня), що прослідковується у творчості П. Демуцького.

Мелодична лінія в кожному піснеспіві щедро «прикрашена» самобутньою «мелізматикою» — різними оспівуваннями й розспівами окремих складів (перше прохання «Мірної ектенії» «помилуй» і аналогічне в «Алилуя», «Слава Тобі, Господи», «Аміль» у «Сугубій ектенії»), форшлагами («Прийдіть і поклоніться», «Подай, Господи», «Прохальної ектенії»). Також спостерігається вплив знаменного розспіву, особливо в ключових мелодичних зворотах, що принципово відповідає структурам знаменного співу [12].

На принципах варіантного розвитку та комбінування послівок (що проявилось у всьому циклі, але особливо яскраво у «каноні Євхаристії») ґрунтується формотворення, також апелюючи до організації музичного матеріалу в системі давніх церковних розспівів. Будовою сакрального тексту визначається метро-ритмічна організація, тому тут поєднуються тактономічний та вільний метри. Часто в тих піснеспівах, де початково визначено метричну основу, автор не завжди прописує тактові риси до кінця, хоча внутрішній метр зберігається (наприклад, у «Достойно є» на словах «Чеснійшу від Херувимів») [12].

Композитор використовує модуляції [12] у паралельні тональності: e-moll — G-Dur; g-moll-B-Dur; F-Dur-d-moll.

Слід звернути увагу на так звані мелізматичні поспівки, якими оздоблено заключний розділ «Літургії» П. Демуцького. Ця особлива мелізматика, викладена у верхніх голосах, є стилізацією імпровізованого виспівування «виводчиць» — жінок (рідше — чоловіків) з високими голосами, які володіли природною підголосковою технікою [12].

Неопублікована «Літургія» [2] характеризується наступними ознаками:

- мішаний склад виконавців з поділом на сопрано, альт, тенор, бас. У чоловічих партіях значна частина номерів написана в унісон, періодично партії розходяться в октаву, особливо у заключних частинах. Жіночі голоси переважно викладені у терцію, сексту;
- розподіл на солістів та групи солістів. Так, значну частину, відведену на соло, П. Демуцький віддає альтовому голосу, зустрічається поділ на тріо, що чергується зі співом хору;
- переважна більшість агогічних відхилень написані російською мовою, але паралельно подані примітки італійською мовою. Так, у № 10 є агогічні відхиленьня *Maestoso*, *Marcato*, паралельно з означеннями *Умеренно*, *Плавно*, *Скоро*. А на 5-й сторінці примітки динаміки *ff* подані поряд з «громко и скоро». Це зустрічається також в інших номерах.

Під час укладення «Літургії» П. Демуцький обрав різні методи опрацювання матеріалу, серед яких:

- авторські музичні твори покладені на відомі літургійні тексти, наприклад, «Милость мира» та «Видехом в свет истинный»;
- церковні обіходи різних років: «сінодальний» обіход 1816, 1892, 1902 року. Також присутні мотиви, які П. Демуцький позначає як «з старих нот» без визначення року. Перший номер збірки містить примітку «з старих нот Григора Бережицького», який був помічником П. Демуцького та одним з перших учасників Охматівського колективу, що розпочинався з тріо;
- псалми № 34, № 146;
- обіходні мелодії з Валаамського монастиря;
- обробка окремих номерів — «записано з голосу», «записано з голоса хора», «записано від старих д'яків», «сообщено Г. Бережицьким»;

• використання лаврського, грецького, болгарського розспівів.

«Літургія» написана двома мовами. В усіх розділах є українська літера «і», позначення ж літери «и» замінено російською «ы», проте це характерно усім нотам П. Демуцького, поряд з такою літерацією ми зустрічаємо й староруське «ѣ».

У «Літургії» присутня значна кількість паралельних октав та квінт, рух паралельними тризвуками, що є характерною рисою саме народних пісень.

Переважає гомофонно-гармонічна фактура. Класична мажоро-мінорна система з функціональною основою західноєвропейського типу доповнюється елементами народної підголоскової поліфонії. Мелодії насичені мелізмами, ферматами, парландовими епізодами. Ладова основа, переважно мінор з його різновидами — натуральний, гармонійний, також з підвищеними 4, 6, 7 ступеннями, часом терцева змінність. Структури неквадратні.

Ймовірно, що «Літургія» доповнювалася новим матеріалом протягом життя П. Демуцького. Так, на останньому аркуші вміщено окремі псалми Давидові за П. Кулішем та номер «Святу Православну Українську Церкву», де також прославляється митрополит Київський Василій (Липківський), що не відповідає рокам укладання «Літургії», оскільки окремої української церкви у той час ще не було.

Створення духовної музики могло посісти у творчості П. Демуцького набагато вагомніше місце, проте широке коло інтересів не дало змоги повноцінно досягнути усі рівні його захоплення. Порфирій Демуцький у своїх публікаціях зазначав про бажання опрацювати ту частину народної духовної музики, що виконувалася у сільських церквах. На жаль, повноцінної реконструкції у тому масштабі, як його праця в інших музичних жанрах — не відбулося. Іншою перепорою, що не дозволяла повною мірою презентувати духовну музику композитора, була цензура та заборона виконання канонічних текстів українською мовою.

Про захоплення духовною музикою П. Демуцький зазначав: «Особливо любив я церковні співи і завжди ходив на вечерню службу. Я тепер страшенно жалію, що я тоді не заучив і не позаписував, але я думав, що ті мотиви є загальним надбанням; тим часом тепер я уже нігде не можу здобути їх. Одночасно з записами пісень я розшукував і таких співаків, котрі знали церковні старинні мелодії. Призна-

ює, що їх було багато, але трудно було од них добитись і випросити запис, бо на то треба було тратити не один час, а вони всі були люди зайняті. В самому селі Охматові був дячком Радоліцький Іван, котрий багато знав таких старинних мелодій, але трудно було погодитись з його не дружелюбною натурою і можна було записати тільки не тоді, коли він бачив, що од нього записувалось» [7]. Наведений уривок спогадів значною мірою пояснює труднощі, з якими довелося зіткнутися П. Демуцькому при записі духовних творів.

Висновки. П. Демуцький став одним з перших композиторів, які розпочали написання літургійної музики українською мовою, а також використовували її під час церковної служби. Введення прямих цитат найвідоміших народних пісень (у «Мирній ектенії» і першому антифоні використана поширена «прапоспівка», до якої входить початковий компонент «Щедрика» з терцієюю второю [12]) чи наближення до фольклорних традицій (унісонні заспіви, октавні чи квінтові паралелізми, унісонні та октавні закінчення музичних побудов), використання кантової стилістики, а також застосування спрощеної фактури поповнили репертуар УАПЦ наближеними до народу музичними творами для використання під час Богослужіння.

1. Центральний державний архів вищих органів влади та управління України (ЦДАВОВУ). — Ф. 3984: Українська Автокефальна Церква. — Оп. 3: 1918—1929 рр. — Спр. № 33: звітні доповіді музично-хорової комісії за 1919—1920 рр. — 12 арк.
2. Інститут рукопису Національної бібліотеки України імені В.І. Вернадського. — Ф. 1. — Оп. 35932: Песнопения Божественной литургии приспособленные для сельских хоровъ. — 36 л.
3. Одеська національна бібліотека ім. М. Горького. Відділ рідкісних видань та рукописів. — Ф. 28/2. Листування П. Демуцького — М. Комарова. — 69—73 арк.
4. Інститут рукопису Національної бібліотеки України імені В.І. Вернадського. — Ф. 1. — Оп. 36922. Листування з К. Стеценком.
5. Інститут рукопису Національної бібліотеки України імені В.І. Вернадського. — Ф. 1. — Оп. 42107—42108. Листування з М. Лисенком (1888, 1901).
6. Інститут рукопису Національної бібліотеки України імені В.І. Вернадського. — Ф. 28. — Оп. 1111. Як я читаю церковний обіход. — 1920.
7. Інститут рукопису Національної бібліотеки України імені В.І. Вернадського. — Ф. 50. — Оп. 502. *circulum vitae*.

8. Демуцький П. Літургія / П. Демуцький. — Київ : 7-я Гостипографія, 1922. — 16 с.
9. Демуцький П. Перший десяток народніх українських пісень з репертуара Охматівського хора П. Демуцького / П. Демуцький. — Київ : Типо-літогр. и нотопечатня «И.И. Чоклов», 1917—1918. — 8 с.
10. Демуцький П. Другий десяток народніх українських пісень з репертуара Охматівського хора П. Демуцького / П. Демуцький. — Київ : Типо-літогр. и нотопечатня «И.И. Чоклов», 1917—1918. — 7 с.
11. Демуцький П. Лира й ийи мотивы / збиравъ в Кый-ивщыни П. Демуцький. — Київ : Гл. складъвъ кн. и магазинъ Леона Идзиковскаго (Нотопечатня и друкарня И.И. Чоклова), 1903. — 58 с.
12. Засадна О. Літургія Порфирія Демуцького (1922): стилістика в контексті ідеї загальнонародного співу в церкві / О. Засадна // Студії мистецтвознавчі. — 2013. — № 3—4. — С. 44—50.
13. Зеленко Г. З історії Охматівського хору П. Демуцького / Г. Зеленко // Народна творчість і етнографія. — 1978. — № 1. — С. 18—22.
14. Медведик Ю. Богогласник: источниковедческие вопросы истории исследования сборника и его песенных текстов / Ю. Медведик // Богогласник: внебогослужебные песнопения на праздники Господские, Богородичные и святых / ред.-сост. А.В. Романычева. — Москва: Издательский Совет РПЦ, 2002. — С. 166—173.
15. Пархоменко Л. Кирило Стеценко / Л. Пархоменко. — Київ : Музична Україна, 2009. — 390 с.
16. Перший Всеукраїнський Православний Церковний Собор УАПЦ, 14—30 жовтня 1921 р.: Документи і матеріали / НАН України; Інститут укр. археології та джерелознавства ім. М.С. Грушевського; упорядник Г. Михайличенко та ін.; ред. П. Сохань та ін. — Київ, 1999. — 560 с.
17. Пиж'янова Н. Заснування Охматівського сільського хору Порфирія Демуцького / Н. Пиж'янова // Народознавчі зошити (серія мистецтвознавча). — Львів, 2014. — № 6. — С. 1581—1585.
18. Стеценко К., священник. До реформи церковних співів / К. Стеценко // Слово. — 1918. — № 46. — 29 листопада. — С. 4.
19. Український кант XVII—XVIII століть / вступ, упоряд. і комент. Людмили Івченко. — Київ : Музична Україна, 1990. — 200 с.
20. Юрченко М. Духовна музика / М. Юрченко // Історія української музики : в 6 т. / М.М. Юрченко. — Київ : Наукова думка, 1992. — Т. IV. — 1917—1941. — С. 105—124.
21. Даниленко І. Співвідношення *sacrum/profanum* у «Варіації першої Давидової псалми» П. Куліша / І. Даниленко. — Електронний ресурс. Режим доступу: <http://lib.chdu.edu.ua/pdf/novitfilolog/20/17.pdf> — Назва з екрану.
22. Кордон М. Одісея Бориса Тена (09.12.1897—12.03.1983) / М. Кордон. — Електронний ресурс. Режим доступу: http://eprints.zu.edu.ua/4876/1/Kordon_2.pdf — Назва з екрану.
23. Павленко І. Українські народні духовні пісні (художні особливості та побутування) / І. Павленко. — Електронний ресурс. Режим доступу: <http://philology.knu.ua/files/library/folklore/34/44.pdf>. — Назва з екрану.

Natalia Pyzhianova

SOME ASPECTS OF PORFYRIY DEMUTSKY'S BRASS MUSIC

The meaning of Porfyriy Demutsky's brass music in the development of hymn traditions in Ukrainian autocephalous Orthodox church has been investigated in the article. The author has analyzed archival documents, in which the development of brass music creation is observed. Porfyriy Demutsky's liturgical music has been analyzed. The chronological framework of the composition of «Liturgy» by Porfyriy Demutsky in Ukrainian language has been defined.

Keywords: Porfyriy Demutsky, Liturgy, Ukrainian Autocephalous Orthodox Church.

Наталія Пиж'янова

ОТДЕЛЬНЫЕ АСПЕКТЫ ДУХОВНОЙ МУЗЫКИ ПОРФИРИЯ ДЕМУЦКОГО

Исследуется значение духовной музыки Порфирія Демуцкогo в развитии традиций богослужебного песнопения в Украинской Автокефальной Православной Церкви. Автор детально проанализировала архивные источники, в которых прослеживается эволюция создания духовной музыки. В научный оборот введены рукописи духовной музыки П. Демуцкогo. Определен период написания «Литургии» П. Демуцкогo.

Ключевые слова: Порфирій Демуцкій, «Литургія», Українська Автокефальна Православна Церква.